

Protocol pedagogische basisomgang met cliënten van D'n Hoef

Pedagogische sensitiviteit op D'n Hoef

“Een kindje wordt altijd geboren met liefde in zich. De liefde is er al. Het kindje is nog zuiver en helemaal puur natuur. Ze weten nog niets van de wereld. Ze geloven nog heilig in het goede. Elk kind is mooi. Elk kind komt liefdevol op de wereld.

De liefde verdwijnt vaak doordat er geen ruimte meer is om liefde te geven en te ontvangen. Iedereen is te druk met zichzelf bezig en we vergeten om ons heen te kijken. We zien niet meer dat er wel degelijk liefde wordt gegeven. We waarderen het niet meer. We zijn de puurheid van wie we in werkelijkheid zijn vergeten. We zitten vast in een negatieve spiraal en onze negatieve gedachten zorgen ervoor dat we nog vaster komen te zitten. We denken ons soms letterlijk helemaal klem. We zijn vergeten te voelen. Voelen vanuit ons hart. We zijn de liefde vergeten. En dat is wat we aan onze kinderen mee geven. Een leven waar geen ruimte meer is voor de liefde.”

“Cultuurneurose van oude ideeën in nieuwe situaties, het voorbereiden van oorlogen die al voorbij zijn en de liefde voor wat niet meer is en wat niet meer kan, kenmerkt ons tijdperk en veroorzaakt sturingsfouten. Stel dat je opvoedt met een model in je hoofd van de maatschappij van de vorige eeuw, volgens het denken in een regelsysteem, terwijl groeien bij definitie op de toekomst is gericht en mensen vormt voor de volgende eeuw, dan loopt het bouwjaar van de mensen twee eeuwen achter. Moet je verbaasd zijn als de aansluiting ontbreekt?’ [Cornelis,1998: 15].

Pedagogiek kent vele varianten. Elke variant kijkt op een andere manier naar kinderen en naar opvoeden. Vanuit een ecologische visie kijken we als volgt naar pedagogiek¹.

De complexe, sociale, multiculturele, fysieke en technische wereld waarin kinderen en jongeren opgroeien, stelt hen voor ingewikkelde uitdagingen. Deze uitdagingen gaan veelal verder dan de individuele belangen en behoeften en raken het welzijn van de omgeving (gezin, familie, vrienden, school, enzovoort) waarvan zij deel uitmaken. In de ecologische benadering staat de mens niet los: een ecologisch pedagoog beschouwt de wereld als een netwerk van verschijnselen, die onderling afhankelijk en fundamenteel met elkaar verbonden zijn. Ecologie heeft, in dit verband, betrekking op het geheel van relaties tussen opvoeders en kinderen en refereert aan deep ecology, zoals bijvoorbeeld beschreven door Bateson (1972/2000) in ‘Steps to an Ecology of Mind’ en ‘Deep Ecology’ van Devall en Sessions (1985). Het uitgangspunt is dat alles met alles verbonden is en dat alles elkaar beïnvloedt. Als we bijvoorbeeld praten over kinderen en opvoeders, dan suggereren we dat dat duidelijk af te grenzen groepen zijn, maar kan een kind geen opvoeder zijn en de volwassene beïnvloeden en iets leren? Ook dat wat de materiële wereld genoemd wordt heeft invloed op kinderen, in die zin zou je bijvoorbeeld de woonomgeving als ‘opvoeder’ (= beïnvloeder) kunnen noemen (Houweling, 2007). Ecologische pedagogiek betekent een kritisch postmodern urbaan denken over opgroeien en opvoeden. De kracht van ecologische pedagogiek is om het verhaal van kinderen en jongeren te verstaan en te begrijpen. Dit is veelal een meerstemmig en meervoudig verhaal, omdat het verhaal van kinderen en jongeren gevoed wordt uit verschillende culturen

---

¹ http://pedagogiekmetdieren.nl/Pedagogiek_en_natuur/Ecologische_Pedagogiek.html

(Jansen, 2008). Dat betekent, onder meer, voor de ecologisch pedagoog: niet te snel conclusies trekken of verhalen van kinderen en jongeren vanuit één theorie verklaren, maar juist meerdere perspectieven ontdekken. De perspectieven van het kind en de jongere zelf, van zijn vrienden, ouders, oma's en opa's, de jeugdzorg, de school, zijn allemaal van belang. Vanuit het ene perspectief zien wij misschien een probleem, vanuit een ander perspectief kunnen wij, samen met het kind en de jongere, hun opvoeders, leraren en voor het kind en de jongere belangrijke anderen, mogelijkheden en kansen ontdekken (Verhoeven, 2010).

In de visie van D'n Hoef moet het kind het vertrekpunt van de ontwikkeling zijn. Vanuit het besef dat ieder mens eigenaar moet zijn van zijn ontwikkeling, zodat hij in communicatie met anderen, en de kwaliteiten van anderen respecterend, kan werken aan zelfontplooiing. Waarbij de organisatie die vorm kiest, die de ontwikkeling van kinderen stimuleert, cognitief en sociaal-emotioneel, zodat kinderen met zelfvertrouwen zelfbewust kunnen doorstromen naar een volgende ontwikkelingsfase.

Theorie executive functies, de boodschap erachter. (Voor achtergrondinfo zie paper H. Welten over executive functies en het bronnenboek.)

Doel: medewerkers en andere belangstellenden bewust maken van de liefde en de professionaliteit die er achter het handelen op D'n Hoef zit.

Leren is deel van het leven en gebeurt als de kinderen daar echt aan toe zijn, dan gaat leren vanzelf én met plezier en vol motivatie. Kinderen kunnen zich op D'n Hoef ontwikkelen op basis van hun kwaliteiten. Zij voelen zich uitgedaagd om deel te nemen aan een spannende zoek-, leer- en doetocht tijdens de belangrijkste fase in hun leven. Als het groeien niet vanzelf gaat, worden de kinderen door middel van individuele coaching naar de volgende stap begeleid.

Door deze bijzondere aanpak voelen de kinderen dat de volwassenen vertrouwen op hun vermogen, persoonlijk kompas en eigen kernkracht. Een vertrouwen dat de kinderen omzetten in ontwikkel- en daadkracht. Niet solistisch maar in een warme en stimulerende groepsomgeving. Zo leren de kinderen hoe eigenbelang kan samengaan met het groepsbelang. Kinderen zijn medevormgevers van D'n Hoef, een ervaring die hen een heel leven lang zal bijblijven.

D'n Hoef biedt noodzakelijke vrijheid maar geen vrijblijvendheid. Uiteraard valt de aanpak van D'n Hoef binnen de kaders van jeugdzorg. De kinderen en begeleiders werken samen aan een goede naschoolse opvang. Dat doen we door sociocratische besluitvorming in de verschillende groepen. Ieder kind heeft een casemanager met wie het kind indien gewenst individuele begeleiding heeft. Dat resulteert in het programma voor tien weken. Professionaliteit hebben wij hoog in het vaandel staan: "doen wat je zegt en dat doe je goed" geldt voor begeleiders én kinderen van D'n Hoef.

D'n Hoef nodigt de kinderen van harte uit medevormgevers van hun plezierige tijd op D'n Hoef te zijn. We inspireren hen tot het in de gespreksmomenten nemen van groeps-gedragen besluiten. We streven er naar om het 'echte' leven een onderdeel van de opvang te laten zijn. Wie wil, mag activiteiten organiseren. En zijn er conflicten? Uiteraard kan dat, ook bij D'n Hoef, want we zijn precies als de echte wereld. Kinderen en betrokken begeleiders worden uitgenodigd conflicten in de groep samen op te lossen.

Recht doen aan persoonlijk eigenaarschap zien wij als een belangrijke waarde waar je als mens naar kan streven, zeker bij je eigen ontwikkeling.

Wij zien opvoeden als ruimte geven aan eigen initiatieven; begeleiden; grenzen aangeven en wijzen op mogelijkheden. Maar ook observeren, wachten en in kunnen schatten wanneer hulp geven of ingrijpen zinvol is. Uiteindelijk moet opvoeden leiden tot zelfstandigheid.

Wij vinden het belangrijk dat kinderen opgroeien, ook op D'n Hoef, in een omgeving waar actief aandacht is voor de basisbehoeften (relatie, competentie, autonomie). Waar kinderen vrij kunnen zijn van emotionele belemmeringen, nieuwsgierig mogen zijn en zelfvertrouwen kunnen ontwikkelen. Hun sociaal- emotionele ontwikkeling is ons uitgangspunt. Daarom hebben speel- en spelsituaties een belangrijke plek op D'n Hoef. Kinderen hebben veel mogelijkheden tot lichamelijke activiteit, in verschillende binnen- en buitenruimtes.

Wij bieden een plek waar kinderen zich sociaal, emotioneel en cognitief veilig moeten voelen. Pas dan kan groeien beginnen. Hierbij is een goede relatie tussen kinderen, ouders en begeleiders essentieel. Kinderen moeten op D'n Hoef een voedingsbodem vinden om tot groei te komen. Waarbij zij hun eigenheid kunnen en mogen tonen en zich gerespecteerd weten om wie ze zijn.

Kinderen hebben een belangrijke rol bij het mede vormgeven en in stand houden van de veilige omgeving, op basis van sociocratische besluitvorming komt die gedeelde verantwoordelijkheid tot zijn recht.

Wij koppelen groeien aan intrinsieke motivatie. Kinderen krijgen bij ons veel vrijheid in het bepalen wat zij wanneer willen oefenen binnen het leren uit spel- en speelsituaties. De casemanager speelt een belangrijke rol in de contacten met ouders en individuele begeleiding.

In de dagelijkse praktijk hebben kinderen contact met meerdere professionals (begeleiders) in verschillende rollen (begeleiding, toezicht, hulp) en contact met kinderen van alle leeftijden. Op D'n Hoef hebben wij groepen met verschillende cognitieve en sociaal-emotionele niveaus naast elkaar. Als begeleiders faciliteren wij en sturen wij zo min mogelijk, omdat wij vertrouwen op hun vermogen om zich te ontwikkelen.

Ontwikkeling is een natuurlijk, innerlijk proces, gevoed met prikkels uit de omgeving. Maslow stelde dat iedereen dezelfde behoeftes nastreeft. In de persoonlijke ontwikkeling schuift het individu naar een volgend niveau als aan een behoefte voldaan is. Als een niveau ontbreekt of wegvalt, zal het individu opnieuw aan deze behoefte moeten voldoen alvorens weer te kunnen stijgen. Aandringen en het accent leggen op vooruitgang is dan niet zinvol, er zal eerst iets aan die onderliggende treden gedaan moeten worden. Het accent moet liggen op zorg en het wegnemen van druk. Zorg is in eerste instantie kijken naar de oorsprong en de mogelijkheden en niet het oplossen van een stagnatie.

Wij werken daarom vanuit basiskwaliteiten, talenten en leerstijlen van kinderen (niet vanuit tekortkomingen) en bieden mogelijkheden aan in wisselende activiteiten (op basis van eigen keuzes van kinderen). Daarnaast bieden wij veel mogelijkheden tot individuele leergangen (sociaal-emotioneel en cognitief) waarbij we gebruik maken van taakrollen die binnen de executieve functies vallen.

D'n Hoef heeft de volgende kernwaarden

- rechtdoen aan de drie basisbehoeften:

- relatie
- competentie
- autonomie

- de zes V's van D'n Hoef²:

- veilig voelen
  - vertrouwen op vermogen
  - vrijheid met verbondenheid, geen vrijblijvendheid
  - verrijking door verschillen
  - vormgeving van verlangens
  - verder door vragen
- individuele kwaliteiten als uitgangspunt
- fysieke ruimte om zelfstandig verschillende activiteiten te ontplooiën

Hoe het in de praktijk werkt en hoe moeilijk het kan zijn, blijkt wel uit deze brief van een collega, na de vraag over het handhaven/ afschaffen van regels:

“...Inmiddels heb ik meerdere pogingen gewaagd om ze door te nemen en mijn reactie blijft hetzelfde:

Verbazing dat een team wat ik dagelijks zoveel mooie dingen zie doen, meent om zulke specifieke regels nodig te hebben om hun werk goed te kunnen doen.

Er staan regels in waarbij ik me, los van wat ik vind van de regel, afvraag waarom daar een regel voor bestaat.

Ik verdenk het regeldocument ervan dat het een groeidocument is waar wel steeds regels bijkomen (als er een situatie is ontstaan waar de behoefte aan een regel ontstaat) maar geen regels afgaan. Ik bedoel zeker niet dat er geen regels moeten zijn. Ik bedoel dat we naar onszelf, de kinderen en alles daarom heen zouden kunnen uitdragen dat wij een zelfsturend team vol professionals zijn dat samen inschat wat goed is voor D'n Hoef en voor de client. Dat wij op basis daarvan bepalen wat we toestaan en wat niet.

Volgens mij draag je dit niet uit met het huidige regeldocument.

Voor mij is een discussie of gesprek over het hoe en waarom van elke specifieke regel niet zinvol. Als de rest van het team behoefte heeft aan deze regeldocumenten, zal ik op mijn manier proberen mijzelf en de kinderen zo goed mogelijk aan deze regels te houden. Ooit een keer een teamgesprek over het nut van dit soort regels voor onszelf (op reflectieniveau) lijkt me wel leerzaam en interessant. Dat biedt inzicht in jezelf en in het team functioneren, waarmee we denk ik meer aan hebben...” (Neelke, november 2018)

---

² Prof. Luc Stevens

